

הלכות פסח תמדתמו

קנו

במה דברים אמורים כשאפה או בישל מתחלת שעה ששית עד הלילה אבל אם אפה או בישל מליל ט"ו ואילך כיון שהמזין בתוך הפסח אוסר במשהו כמ"ש בס"י תמ"ז¹⁸ לפיכך אף על פי שהיתר עם איסור גורמין לאפות ולבשל הרי הפת והתבשיל אסורין בהנאה¹⁹ (אלא אם כן מוכרז לנכרי חוץ מדמי איסור שבהם כמו שנתבאר²⁰) שהרי על כל פנים יש הנאת משהו מהחמץ תוך הפת ותבשיל ויש חולקין²¹ על זה ואומרים דאין חילוק בין אפה ובישל תוך הפסח לאפה ובישל קודם הפסח משעה ששית ואילך ויש לסמוך על דבריהם במקום הפסד מרובה או בשעת הדחק כגון לצורך שמחת יו"ט שאין לו מאכלים אחרים:

יא וכל זה כשמכער החמץ אחר שהגיעה שעה ששית אבל כשמכערו קודם שעה ששית שהוא מותר בהנאה אין צריך לעשות לו מדורה בפני עצמו אלא מותר להסיק בו התנור ולבשל עליו וכל שאר מיני הנאות ואפילו לאחר שהגיעה שעה ששית מותר ליהנות ממנו²² אם כבר נתחרך²³ ונפסל מאכילת כלב²⁴ קודם שעה ששית.

ומכל מקום נהגין לעשות לו מדורה בפני עצמו אפילו כששורפין אותו קודם שהגיעה שעה ששית²⁵:

יב יש נהגין לשרוף את החמץ בערבה שהכמו אותה בהושענא רבה²⁶ לפי שכל דבר שנעשה בו מצוה אחת נכון לעשות בה מצוה אחרת²⁷ ויש נהגין לעשות היסק מערבות הלולב כפי התנור בשעת אפיית המצות²⁸:

תמו מי שמוצא חמץ בתוך המועד וכו' ה' סעיפים:

א המוצא בפסח חתיכת חמץ שלא מצאה בבדיקה ליל י"ד בין שמוצא בביתו בין שמוצא בכל מקום שהוא ברשותו אם הוא חול המועד חייב לבערו מן העולם מיד שיראנה²⁹ ויברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על ביעור חמץ אע"פ שכבר ביטל כל חמצו בליל י"ד מכל מקום חייב לבערו מדברי סופרים³⁰ שמה ישבה ויאכלנה³¹ וחייב לברך כמו שמברכין על כל מצות מדברי סופרים³².

(ואע"פ שכבר בירך על ביעור חמץ בליל י"ד ובברכה זו נפטר מלברך על ביעור כיום י"ד כמו שנתבאר בס"י תל"ב³³) מכל מקום לא נפטר אלא כשמכער את החמץ שמוצא בבדיקה

ש"ת מהרש"ל סי' פג. כנסת הגדולה הנה"ט. ח"י ס"ק ג.
צב שם, וכדלעיל סי' כא ס"א.
צג מהר"ל שם ובהל אפיית מצות (ע' ער). ש"ת מהר"י ווייל סי' קנא וסי' קנז. ח"י שם. כנסת הגדולה ופ"ח רס"י תפא.

סימן תמו

א סוד וש"ת סי' א.
ב ח"א ס"ק א. ח"י ס"ק א וס"י תלה ס"ק ה. וכדלעיל סי' תלה ס"ב וק"יא שם ס"ק א. וראה העיבור השלא ע' 71.
ג ראה ק"יא ס"ק א (ד"ה אבל), שממנם זה לחוד אין מברכים, אלא כשהמצא גזרו שהביטול אינו כלום ועובר על כל יראה וכל ימצא גזרו שחביטול אינו כלום.
ד כדלעיל סי' קנח פס"ז ופ"ג.
ה כע"פ א. וראה ק"יא שם ס"ק א (ד"ה וכל זה). ושם סוף סי' בשה"ג מבח"י.

מג סעף א (שמליל ט"ו ואילך אוסר במשהו) וס"ח (שער הלילה מתבטל בששים). וראה ק"יא סוף ס"ק ג.

מז ח"א ס"ק ה. ט"ו י"ד שם ס"ק ד וס"ק י.
מח לרעה הא' רלעיל ס"ב, או בהפסד מרובה ושעת הדחק.

מט תוב"ט שורע ש"ך שם (שהו וזה גורם שרי אף בע"ז והמזין דאמרי במשהו). ונתבאר בק"יא ס"ק ג. וראה גם לקמן סי' תג ס"ח.

מז שורע ס"ב. ומתרי להשתרות בפסח, כדלעיל סי' תכב ס"א. אבל לא לאכלו, כדלעיל שם ס"ב.

מח נהרא כא, ב.
מט תוס' שם ר"ה הריב"ו.

צ מהר"ל הל' ערב פסח (ע' נש). ש"ת מהרש"ל סי' פג. כ"י ד"ה ונ"ש לקך מוב, וח"א ס"ק ד, ממשמעות הדבור וכו' במיור.

צא דרשת מרח"ח אור זרוע (ע' 84), כשם הרוקח (מעשה רוקח סי' טו). מהר"ל הל' ערב פסח (ע' מז).

או את החמץ שקנה לאכילת י"ד לפי שכל זמן שלא ביער את החמץ שמצא בבדיקה הרי עדיין לא נגמרה הבדיקה שבידך עליה שבריקה בלא ביעור אינה שוה כלום ולפיכך כל חמץ שמכער קודם שגמר לבער את החמץ שמצא בבדיקה אין צריך לברך עליו לפי שעדיין לא נגמרה מצות הבדיקה שבידך עליה ואפילו לא מצא שום חמץ בבדיקה אין צריך לברך כשמכער ביום י"ד את החמץ שהיה ידוע לו בשעת הבדיקה שיצטרך למחר לבערו שגמר הבדיקה הוא זה ואפילו כשמכער חמץ אחר שלא היה ידוע לו בשעת הבדיקה כגון שהיה טמון בחור בשעת הבדיקה וברך ולא מצאו ואח"כ נתגלגל משם ומצאו או שנמלך למחר וקנה חמץ או שנמלך לאפות לחם חמץ אין צריך לברך על ביעורו אם מבערו קודם שגמר לבער את החמץ שהיה ידוע לו בשעת הבדיקה שיצטרך לבערו כיון שעדיין לא נגמרה מצות הבדיקה שהרי בידך עליה על מצות ביעור ועדיין לא גמר לבער את החמץ שהיה ידוע לו בשעת הבדיקה שיצטרך לבערו אבל כשמכער החמץ שמצא לאחר שגמר לבער את החמץ הידוע לו בשעת הבדיקה שיצטרך לבערו חייב לברך עליו שהרי כבר נגמרה מצות הבדיקה שבידך עליה":

ב במה הברים אמורים כשמכערו לאחר שהגיעה שעה ששית אבל כשמכערו קודם שעה ששית אין צריך לברך עליו¹ אע"פ שכבר גמר לבער כל החמץ שהיה ידוע לו בשעת הבדיקה לפי שכל זמן שלא הגיעה שעה ששית עדיין לא נגמרה מצות הבדיקה שהרי אינו בורק אלא כדי לבערו מן העולם וכל זמן שלא הגיעה שעה ששית אין צריך לבערו ומצאו שלא עשה כלל מצוה בבדיקתו וכביעורו עד שהגיע שעה ששית ואין חמץ נמצא ברשותו או למפרע עשה מצוה בבדיקתו וכביעורו.

ואפשר שאף כשמכער משעה ששית ואילך עד הלילה אין צריך לברך עליו אלא אם כן מבערו בתוך הפסח דכל שלא הגיע הפסח עדיין לא נגמרה מצות הבדיקה והביעור שהרי אינו עובר עליו בכל יראה וככל ימצא עד הלילה ולא צותה תורה לבער החמץ בערב פסח מחצות היום ולמעלה אלא כדי שלא יעבור עליו בכל יראה וכל ימצא בתוך הפסח כמו שנתבאר בס"ה הל"ב² ונמצא דכשמגיע הפסח נגמרה למפרע מצוה מן התורה במה שברך וביער את החמץ מרשותו וספק ברכות להקל³:

ג (וכל זה) כשיש כוית בחתיכת חמץ זו שמצא בתוך הפסח אבל אם אין בה כוית לא יברך על ביעורה⁴ (א) לפי שיש אמורים שפחות מכוית חמץ אין צריך לבערו

קונטרס אחרון

(א) לפי שיש אמורים שפחות מכוית בו זהו¹ פשוט, כיון שדעת התוספות² ורא"ש³ ור"ן⁴

אם שכן לברך קודם הבדיקה בלילה, לא יברך בשם ומלכות כשמכערו בבורק קודם שעה ששית.
 י כדלעיל בקרי"א שם, וס"י תלד ס"ג, וס"י תמה ס"א, שעה שמכערים בסוף חמישית הוא רק מנהג.
 יא בקרי"א ס"ק א, ובס"י תלא ס"א וש"ג.
 יב כדלעיל ס"י קסו ס"ב וש"ג.
 יג אף דק"ל שצריך לבערו מדברי סופרים, כדלעיל ס"י תמב סכ"ה, וקרי"א שם סוף ס"ק מ.

ו ראו"ש פ"א ס"י (ועל עסק זה נגמרה הרכיבה כו' ונגמר בשעה חמישית), וכדלעיל ס"י תלב ס"א"ב.
 ז ראה ראו"ש שם: ומצניע את הידוע לו ואוכל מנגנו עד שעה חמישית ואז מבערו מן הבית.
 ח ראה לעיל קרי"א שם, שמכ"ש אם שכן לברך קודם הבדיקה בלילה, יברך כשמכערו בבורק משעה ששית ואילך.
 ט ראה לעיל ס"י תלב ס"ה, ובקרי"א שם ס"ק א, שאף

צינונים לקונטרס אחרון

א לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (ירוש'ין)
 ח"י ע' קמב ואילך.
 ב מה, א ד"ה כ"ן.

ג פ"ג ס"י ב.
 ד פ"ג (ג, ב) ד"ה ל"ש, וראה לעיל ס"י תמב קרי"א ס"ק יח בהג"ה הא',

הלכות פסח תמו

קומ

כלל¹ אם כבר ביטלו¹⁰ קודם הפסח כמו שיתבאר בסי' הנ"ט¹⁰ ויש לחוש לדבריהם שלא לברך על ביעור פחות מכוית המין שכל ספק ברכות להקל:

קונטרס אחרון

וטור¹¹ ופרי חדש סי' תמ"ב¹ שפחות מכוית אין צריך ביעור, פשיטא שיש לחוש לדבריהם שלא לברך ברכה לבטלה, ובפירט שכן הסכים גדולי שבאחרונים¹ מהר"י איסרלן ז"ל בכתביו סימן קס"ד, שהביא הבי' ביטמן ס"ז¹¹ (ורמב"ן במלחמות¹⁰ כתב שהיא שיטת רוב ראשונים ז"ל). ומ"ש החק יעקב פי' תמ"ז¹ דעל כל פנים מדרבנן צריך ביעור, אם כוונתו דאף להרא"ש וסיעתו נמו, זה אינו, ואי אפשר להלום כלל בדברי הרא"ש, שכתב גבי חצי זית בבית וחצי זית בעליה מבטלו ולא הוה אלא ספיאק דרבנן כו', ומיירי בבי' חצאי זהים שאינן דבוקין לבית כמבואר שם, משמע להיראי דאי לא הוה אלא חצי זית אחד אף מדרבנן אין צריך ביעור¹². והמ"א שסתם כאן¹³, ומשמע מדבריו דחטה הנמצאת בתבשיל אלו היתה חמץ גמור היה צריך לברך, היינו משום דנתחמצה בפסח ולא היתה בכלל הביטול¹⁴, ולטעמיה אדיל דסבירא ליה דלכולי עלמא צריך עכ"פ ביטול ואם לא ביטל חייב לבער, כמ"ש המ"א סימן תמ"ב סעיף קטן י"ב, ועיין במה שכתבתי שם¹⁵.

והנה¹⁰ לתוספות ורא"ש וסיעתם דפחות מכוית בעין, אף שהוא אסור באכילה מן התורה אף על פי כן א"צ ביעור, א"כ כל שכן וק"ו לדבר שיש בו טעם חמץ ולא ממשו, [ד"ש אורמרים¹⁰] דאיטור אכילתו אינה אלא מדברי סופרים, פשיטא דא"צ ביעור (ד"א) אם ביטלו. ואף להחוש¹¹ ורא"ש¹¹ דסבירא להו טעמם כעיקר דאורייתא, אין לוקין עליו לשיטת רבינו חיים כהן¹². משום הוהה כחצי שיעור¹³ כיון שאין שם כזית בכדי אכילת פרס. ועיין במה שכתבתי ביטמן תמ"ב¹⁴, דהסכמת הש"ע ומנן אברהם ביטמן ר"ח כרבינו חיים, לפיכך אין לברך על ביעור טעמו ולא ממשו, וכמה שכתבתי

ח"ב סי' קמ"ד, על חטה שצומצמת בתרנגולת שאין צריך לבער את החטה שהיא פחות מכוית. אך מ"מ ראה לעיל שם סוף ס"ק מו, שאנו אין לנו כזה אלא כפסק הש"ע, שם פחות מכוית בעינו צריך לבער.
10 מ"א סי' תמב ס"ק יב. וראה גם לקמן ס"ד. אבל ראה לעיל סי' תמב ס"ק יח שהוכיח שלא כדברי המ"א בזה. וראה לעיל שם, שבמ"מ כשהחמץ חשוב אסור לדברי הכל אפילו פחות מכוית.
11 סוף סוף כא. בשו"ע¹ שם לא נזכר דין פחות מכוית בעינו. רק דין פחות מכוית ודבוק על הדבלי, שאינו צריך לבערו לדברי הכל (בלעיל סי' תמב סכ"ח). וראה הגהות על שו"ע הל' פסח.

יד ר"י בתוס' מה, א ד"ה כאן (כפירושו באב"י שם ע"ב, שפחות מכוית בכל אופן מותר). ורא"ש פ"ג סי' ב (שארן שרביא פסק דר"ח כדמירא, הביא את פסק בעל הנאור ורבינו הנגאל באב"י, ונפיים: ולא דארכתי לבאר דברי אב"י כו' לפי שישארל קודשים כו'). טור קרוב למקו סי' תמב (שעתקו את דברי הרא"ש הנ"ל). ופרי"ח סי' תמב מ"ו ד"ה ולענין הלכה (שנסמך להלכה כשיטת הר"י בתוס'). וראה ק"א ס"ק א, ולעיל סי' תמב ק"א סוף ס"ק מו וס"ק יח, שכן פסקו גם רמב"ן במלחמות פ"ג (יד, א) בשם הראשונים (שפירושו כ"ה באב"י). ר"ן (שם ג, ב ד"ה ל"ש: יותר נראין דברי רבינו הנגאל ז"ל. וראה לעיל סי' תמב ק"א ס"ק יח בתנ"ח הא). מהר"א (תרומת הרשן

צינוים לקונטרס אחרון

בזה, וסיים: ולא כתבתי כן בפנים משום דבאמת דבריו תמוהים.
טו עתה בא לבאר דין ביעור בתערובות, לדעיל סי' תמב סי"א¹ (ויש חילוקים בין המבואר כאן למבואר לעיל שם).
טז רש"י חולק צ"ח, ב ד"ה לטעם, רמב"ם הל' מאכלות אסורות פט"ו ה"ב (אף דלא קיי"ל כוותיהו, כדלעיל שם, וטבור ושי"ע יו"ד סי' צח י"ב), שכל שהוא פחות מכוית בכדי אכילת פרס נקרא טעמו ולא ממשו ואינו אסור אלא מרי"ס (ואפשר שגם מ"ש כאן טעם החמץ ולא ממשו הכוונה ככ"ל, שאין בו כזית בכדי אכילת פרס).
יז חולקן שם ד"ה רבא, יח חולקן פ"ו סי' לא.
יט שהובא בתוס' ורא"ש שם.
כ ר"ן פ"ג (ג, א), ד"ה הרי.
כא ק"א סי"ק ו וסי"ח.

ה קרוב לסו"י תמב.
ו סוף ס"ז, בכל הצינוים האלו (והכאים לקמן בסמוך) ראה בנסמן בפנים סי"ג. וראה שם עוד כמה פוסקים הסוברים כן.
ז ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל רסח.
ח בסופו.
ט פ"ג (יד, א).
י סי' ב.
יא ראה לעיל סי' תמב ק"א ס"ק יח ד"ה והשתא, שאת זה כתב הרא"ש לדעת הרמב"ם שפחות מכוית צריך ביעור מדרבנן, והתם שאני יהוי בכלל פירוים. וכאן עיקר ההוכחה מהרא"ש היא מתלחת דבריו, וראה הג"ח (ירומ"ג) ח"י ע' קמ"ב.
יב סי' א: ודוקא בחמץ גמור אבל חטה שנמצאת בתבשיל דאנו חמץ גמור ג"ל דלא יכרך עליה.
יג כדלקמן ס"ד. ואף שהחטה היא ודאי פחות מכוית, יד ראה קומ"ש שיש סי"ק יח, שחלק על המ"א

ד' כמה דברים אמורים בשמצא חמץ שנתחמץ קודם הפסח שכבר ביטלו כשאמר כל חמיעתא כו"פ אבל אם נתתמעה לו עיסה בתוך הפסח שאין בידו לבטלו עכשיו אע"פ

קונטרס אחרון

בסי' תמ"ב בפנים ¹², ועיין ברא"ש ריש פ' אלו עוברין דמשמע שם דאלו לא היה בשכר כוית בכדי אכילת פרס לא היה צריך לבערו ¹³, והיינו אם ביטלו וכמו שנתבאר. ובטור סי' תמ"ב משמע דלדין דקיי"ל טעם כעיקר דאורייתא אף אם לא היה בשכר כוית בכדי אכילת פרס צריך לבערו, והיינו משום דהטור אידל לשיטתיה ¹⁴ דלא סבירא ליה כרבינו חיים, אלא כרבינו תם ¹⁵, דכל שיש בו טעם איסור נתהפך כולו להיות כגוף האיסור, ועל כוית ממנו חייב כרת ועובר בכל יראה ובל ימצא. אבל אנו לא קיימא לן הכי, כמו שכתבתי בסי' תמ"ב ע"ש באורך ¹⁶.

אבל אם אין בתערובת טעם חמץ, אע"פ שנתערב בפסח דחייב לבערו מדרבנן ¹⁷, פשיטא דא"צ לברך, כיון שאין מצוה בביעור זה מצד עצמו אלא משום חשש תקלה ¹⁸, והרי זה דומה לממית עופות הנדרסים שאסור למוכרן ולהשהותן משום תקלה ¹⁹ כמ"ש ביו"ד סוף סי' נ"ד ²⁰, ופשיטא שאין לברך על זה ²¹. וכ"מ בהרי"א במ"מ ²² שהעתיקו האחרונים לפסק הלכה בסי' תל"ה ²³. ומה שמוברך על בדיקה וביעור חמץ שבתוך הפסח אע"פ שביטלו ²⁴, ואינו צריך לבערו אלא שלא יאכל ממנו, כמ"ש ההוס' ריש פרק קמא ²⁵, היינו כיון שחמץ זה חייב בביעור מן התורה והחכמים גזרו שביטול אינו כלום ²⁶, א"כ אם אינו מבערו הרי הוא עובר בכל יראה ובל ימצא מדרבנן. והוא הדין לפחות מכות שלא ביטלו ²⁷, שעובר עליו בכל יראה ובל ימצא מדרבנן גזירה משום כוית ²⁸. מה שאין כן בחמץ שא"צ לבערו אלא משום תקלה אינו עובר עליו בכל יראה מדברי סופרים, כמ"ש המ"א סוף סי' תמ"ז ²⁹, עיין שם חילוק זה מבואר מדבריו להדיא לענין חמץ נוקשה, ומדבריו נשמע דעל ביעור חמץ נוקשה אין לברך, וכמ"ש בפנים בסי' תמ"ב ³⁰.

וזהו גם כן ביאר דבריו בכתב ³¹ שכתב בזה הלשון, ודוקא בחמץ גמור אבל חטה המנצאת כתבשיל דאינה חמץ גמור נראה לי דלא יברך על ביעורה עכ"ל, ומדכתב דאינה כו' ביעורה כו' (בלשון

ז' כדלעיל סי' תל"ט פ"ו).

צינים לקונטרס אחרון

וראה לעיל סי' תמב ק"א סי' ט' (ד"ה וכו'), שבוה תלוי גם דין עבר עליו הפסח, אם קנסוהו לאסור בהנאה. וראה גם לקמן ק"א סי' ב' (ד"ה איברא) ולקמן סי' תמו ס"א. וראה שארית יתורה כח, ד. כט אף שמ"מ יש חילוק ביניהם, כמבואר לקמן סי' תמו ס"א, שאת החמץ צריך לבער מיד ואת העופות הנדרסים מותר להשהות חודש או ב' חדשים. ל סימן זה בשו"ע לא הגיע לידנו, וראה שו"ע שם סעיף כ. וראה גם לעיל סי' תלה ס"ד. לקמן סי' תמו ס"א. לא כדלעיל סי' תמב ס"ז ושי"ג. לב פ"ג ה"ו. וראה העי"ב (יו"ת) ע' קטט תוכן הראיה משם. לג ט"ז ומ"א שם ס"ב. וראה גם לעיל שם ס"ד. לד כמבואר בפנים סי' ושי"ג. לה ב, א ד"ה אור. לו כדלעיל סי' תלא ס"ד בטעם הא". לז שבוה מברך כדלקמן ס"ד. לח כדלעיל סי' תמב סכ"ח. לט ס"ק מו (שטעם זה חמץ נוקשה שנעבר עליו הפסח אין קונסים אותו). מ סעיף כ. מא ס"ק א.

כב אבל שם (בפנים ס"א) נתבאר לענין כוית ביותר מכדי אכילת פרס, שאף שאינו חייב באכילה מ"מ לענין כל יראה מצטרפין החלקים לשיעור כוית, ואם הוא טעמו ולא ממשו כפשוטו (שנתבשרו בכלי אחד וקוביל טעמו) נתבאר שם (בפנים ס"ז וקוביא ס"ק ו) הטעם שאינו לברך על ביעורו, כיון שטעם הבלוע אינו נראה לך. כג לפי מה שנתבאר שם ס"א, שאף כוית ביותר מאכילת פרס חייב בכל יראה, נתבאר שם ס"ט, הטעם שצריך בזה כוית בכדי שתיות פרס, דמירוי ביי"ש הנעשה ממשרים של שכר זה. כד ממה שכתב בסי' תנן, ונתבאר לעיל סי' תמב ק"א ס"ק ו. כה בתוס' ורא"ש שם. כו בק"א ס"ק ו וסי' ח (דקיי"ל כרבינו חיים). כז כדלקמן סי' תמו ס"א. ולקמן ס"ק ב' (ד"ה איברא) מציי"ן למה שכתב בזה (בקונטרס אחרון) בסי' תמו. וראה גם לעיל סי' תמב ק"א ס"ק ט (ד"ה וכו') לענין עבר עליו הפסח, ואם נתערב קודם הפסח, ראה לעיל שם ס"ד שאף באכילה מותר. כח הראב"ד בתמוס דעים סי' לג. הובא בשו"ת חכם צבי סי' פו ד"ה ובמרכיב, שלא שייך שם הטעם הא' דלעיל סי' תלא ס"ד, אלא הטעם הב'.

הלכות פסח תמו

קסא

שאין בה כוית חייב לבערו לדברי הכל¹⁰¹ גזירה משום כוית שלם שעובר עליו בכל יראה ובל ימצא מן התורה ולפיכך¹⁰² חייב לברך על ביעורה.

במה דברים אמורים כשנתחמצה חימוץ גמור שיתבאר בסימן תנ"ט¹⁰³ אבל אם לא נתחמצה חימוץ גמור¹⁰⁴ וכן חמה הנמצאת כתבשילוב¹⁰⁵ או שנשרת במים¹⁰⁶ שאף על פי שנתבקעה אינה חמץ גמור¹⁰⁷ כמו שיתבאר בסי' תס"ב¹⁰⁸ לא יברך על ביעורה אע"פ שנתחמצה בתוך הפסח:

ה' ואם מצא התיכת חמץ¹⁰⁹ בביתו ביו"ט או בשבת אפילו יש בה כוית לא יבערה בו ביום אלא יכפה עליה כליו¹¹⁰ עד הערב לכסותה מן העין שלא ישכח ויאכלנה¹¹¹ ובערב יבערה¹¹².

במה דברים אמורים בחמץ שנתחמץ קודם שביטל חמצו ביו"ד שאינו עובר עליו בכל יראה ובל ימצא מן התורה אבל בחמץ שנתחמץ בפסח הרי זה מבערו אפילו ביו"ט כדי שלא יעבור עליו בכל יראה ובל ימצא¹¹³ וכיצד מבערו אם יש לפנוי נדר יפרטנו וישלכנו לנהר¹¹⁴ ואל ישרפנו כדי למעט בחילול יו"ט¹¹⁵ ואם אין לפנוי נדר ישרפנו או יפרטנו וזירה לרוח¹¹⁶ ואע"פ שביביתת יו"ט יש בה מצות עשה ולא תעשה¹¹⁷ כמו שיתבאר בסי' תצ"ה¹¹⁸ וביעור חמץ בפסח אין בו גם כן אלא מצות עשה תשבתו שאור וגו' ולא תעשה כל יראה ובל

קונטרס אחרון

נקיבה) משמע בהדיא דאחטה קאי¹¹⁹. ומדתם ולא פירש דמיידי בשלא נתבקעה משמע דאפילו נתבקעה אינה חמץ גמור בבירור¹²⁰, וכדעת הרא"ש¹²¹ והטור בסי' תס"ו¹²² גבי חמה שנמצאת בעיסה, ופסק שם הב"י¹²³ דבהפסד מרובה יש לסמוך על דבריהם, ואף שאנו מחמירין שם¹²⁴, מ"מ אין לברך על כך דספק ברכות להקל:

כז גמרא דף ו ע"א. מור וש"ע סי"א. וראה גם לעיל סי' חט ס"ה. לקמן סי' כח רש"י שם ד"ה מפה. **כט** רש"י שם ד"ה עושה. ש"ע שם. וראה קו"א סי' ב ש"ח"ג גם אם מצאה בשביעי של פסח. וראה לעיל סי' תלה ס"ד, שגם אחר הפסח צריך לבערה. **ל** הרי"י שם ד"ה כופר (לפירוש הב"י ס"ה המוצא). סמ"ג עשין לפ (ק, ג). הגרות מיימנות פ"ג אות ט. ד"ן שם (ב, ב) ד"ה המוצא. טור בשם אדוני רבינו יחיאל. כ"ח בפסק שבמ"ק הסימן. **לא** כדעת הא' ודלעיל סי' תמה ס"ד, ש"ח"ג הלכה כדלעיל שם סי'. **לב** ב"ח סוף הסי'. אלה וזוט סי' ב. וז"ח לקמן סי' לג (לענין יו"ט שני). **לד** הרע מלהשליכו לים, ש"א יש בויה"ו זו מלאכה מותרת, כדלקמן סי' כה"ה וש"י. **לה** שבת כה, רע"א. לה סעף א.

יח מ"א סי' א. (שאלו היתה החמה חמץ גמור היה צריך לברך, ונבואר הפנים כמ"א סי' א, שלא הותרו אלא שביטול). וראה בנכסין לעיל סי' ג (שלעיל סי' תמב קו"א סי' ה ח' חלק על דמ"א כה). **יט** כיון שפעם איסור הוא גזירה משום כוית שלם (ולא רק ממשש שאנו ירא לאכול), ונבואר בקו"א סי' א ד"ה אבל. **כ** סעף יג. **כא** מ"א סי' תלה סי' ב. **כב** מ"א סי' א. וראה לקמן סי' תמו סכ"ה. **כג** ראה לקמן שם סי' ע"ו. **כד** ראו"ש פ"ב סי' כה. טור דעה הא' בשו"ע סי' תמו סי"א (לענין נמצאת בעיסה). **כה** דעה הא' שבסעף לה (לענין נמצאת בעיסה). וראה קו"א סוף סי' א, ובנתיבין שם. **כו** בענין; מ"ש"ב כשנצא חמה כתבשילוב, ויתבאר בקו"א סי' ב (ד"ה אירבא), ולקמן סי' תמו סכ"ז.

ציונים לקונטרס אחרון

בקויעה קרובה להחמין ותיכף ומיד תבא לידי חימוץ גמור), ולענין נמצאת כתבשילוב, ראה שם סכ"ה (אפילו בנתרבה, לדעת האוסרים, שמשמע זה הוא חמץ ודאי מן התורה). **מו** ד"ה כתב הירש"ב"א, וראה ש"ע שם סי"א. **מז** ראה לקמן שם סוף פל"ו (שאין מתירם בהפסד מרובה אלא בנטילת מקורם).

מב אבל על התנגדות בודאי אין צריך לברך, מטעם הני"ל, שאין לברך על ביעור תערובת משהו בפסח. **מג** ולכן אינו מוכרז על ביעור החטה עצמה, אף שלא ביטל וחיבת ביעור לדברי הכל. **מד** מ"ב סי' כה. **מה** כדעת הא' דלקמן שם סלי"ה (ראה שם, שחטה

הלכות פסח תמו

קסב

ימצא¹⁷ ואין דוחין בעשרה ולא תעשה מפני עשה ולא תעשה¹⁷ מכל מקום כיון שמלאכת הצורך והזרייה לרוח הותרה כיו"ט מן התורה לצורך אכילה הותרה לגמרי אפילו שלא להצטרף אכילה ובלבד שיהיה בהן צורך יו"ט כגון לצורך מצוה עוברת שומנה בו כיום כמו שכתבנו בס' תצ"ה¹⁸ ובענין חמץ ג"כ היא מצוה עוברת שהרי כל רגע ורגע שמששהה אותו ואינו מבקרו עובר עליו בכל יראה ובל ימצא¹⁹.

ויש חולקין²⁰ (ב) על זה ואומרים דאפילו נתחמצה בפסח לא יבערנה כיו"ט ואפילו יש לפניו נהר לא ישליכנה לשם²¹ דכיון שהחמץ אסור בהנאה בפסח הרי הוא מוקצה ואסור

קונטרס אחרון

(ב) ויש חולקין בו חכמים העמידו בו²² המגן אברהם²³ נתן עוד טעם אחר, משום הדמשהה חמצו ודעתו לבערו אינו עובר בלאו דבל יראה ובל ימצא משום דהלאו דבל יראה ניתק לעשה כו'. ולא העתקתיו²⁴, משום דטעם זה אינו עולה יפה לשביעי של פסח, דאם לא יבערנו בו כיום לא קיים עוד העשה אף אם יבערנו אחר הפסח²⁵, כיון שבשעה שהיא מותרת אפילו באכילה, ולא זו הדרך מוציאנו מידו לאו דבל יראה שעבר בתוך הפסח, כמו שהאריך בזה בשו"ת חכם צבי סי' מ"ב ע"ש.*
 * ובלאו הכי הרי הרמב"ם חולק על זה כמבואר בהרי"א בדבריו פרק י"ט מהלכות סנהדרין²⁶, שמנה כל חיובי לאוין הלוקים, וכשהגיע לכל לאו הניתק לעשה התנה אם לא קיים העשה ולא נתנו לעני כו'²⁷ ולא שילח את האם כו'²⁸, וזו היתה גז"כ אם לא יבערו בתוך הפסח, כמ"ש החכם צבי²⁹, אלא ודאי דהעיקר בזה כמ"ש המשנה למלך ריש פרק קמא³⁰ דהרמב"ם סבירא ליה דבל יראה לא ניתק לעשה. וכן הוא מוכרח ודאי להאומרים דבל יראה ובל ימצא הן ב' לאוין על אסור אחד (עיין בכ"מ ריש פ"ק³¹), וכל היכא דאיכא ב' לאוין אף הניתק לעשה לוקה על לאו אחד³², כדאמרין ריש פ"ק דתמורה³³. ועיין במהרש"א ריש פ"ק דחולין³⁴.

ול כדלעיל במנן הנגזרת שלפני סי' תכט, וכס"א תלא מ"א,
 לז אות ס"ק ב, עפ"י רש"י ב"מ ל, סע"א ור"ף שם (טו) ב),
 לח סעף ג, וק"א שם סי' ג, וראה גם ק"א כאן ס"ק ג.
 לט כדלעיל סי' תלד סי' ש"ג. וראה ק"א ס"ק ב, אי

צינונים לקונטרס אחרון

מח לכללות קונטרס אחרון זה, ראה הע"ב (יורות) ח"י ע' קנ"ד ואילך.
 מט ס"ק ב ד"ה ובש"ל.
 נ כדעת ר"י בתוס' כ"ט, ב ס"ד"ה רב אשי; צה, א ד"ה בפרטיה.
 נא וראה לעיל סי' תלד סי' שעובר על כל רגע שאינו מבקרו, וש"ע.
 נב היינו באחרון של פסח, שמן התורה מותר אז אפילו באכילה.
 נג הלכה ט.
 נד אות קטו.
 נה אות קטז.
 נו אות צט.
 נז וכמו שביאר בהל' חמץ ומצה פ"א ה"ג.
 נח שכתב שם, שגם הרמב"ם סבירא ליה שחמץ בפסח היו לאו הניתק לעשה.
 נט הל' חמץ ומצה ה"ג.
 ס הלכה ג (הטעם שנחשבים ב' לוחין).

טא ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל מנ.
 טב ד, ב.
 טג על ה'תוס' ב, א ד"ה וסופו (שלפי הנגמרא בתמורה שם, העשה במבטל לאו אחד ואינו לוקה אלא מ').
 טד ס"ק ב ד"ה והביח.
 טה שדוקא בתרנגולת כו' שלא יבערנו אח"כ (שמות) להשוות תערובת משוה באחרון של פסח, כדלקמן סי' תסז ס"כ"ה, ומותר לאכלו אחר הפסח, כמבואר בר"ע סי' תמו ס"י"א לא הוי ניתק לעשה, משא"כ בחמץ ממש שבוודאי יבער אחר הפסח (כדלעיל סי' תלה ס"ד) הוי ניתק לעשה, אף שאינו צריך לבערו מהתורה.
 סו שכתב טעם זה לענין תרנגולת כו', שלא נאסרה אלא מטעם תערובת משוה, שגם בזה יש חיוב יבעור ע"כ מדרבנן (ואם יקיימו אחר הפסח לא יבטל את חובת הביעור שבו), ולכן צריך לבערו בשביעי של פסח ע"י בכרי.

הלכות פסח תמו

קסג

למלטלו ביום¹⁰⁰ שהרי אינו ראוי לכלום ואע"פ שאיסור מלטול המוקצה אינו אלא מדברי

קונטרס אחרון

בריש סי' תמ"ב⁹⁹ דכל שמן התורה מותר באכילה אינו עובר עליו, ואינו צריך לבערו אלא משום חשש תקלה, ואפילו מדרבנן לא עבר בכל יראה ובל ימצא, ולא דמי להמשהה חמצו שביטלו קודם הפסח שעובר, וכמ"ש המ"א סוף סימן תמ"ז¹⁰⁰ לענין חמץ נוקשה בעיניה, והוא הדין לתערובת משהו, ודמיון להררי¹⁰¹ לפי דעת המ"א, כמבואר בהדיא בדבריו בסי' תמ"ב¹⁰². ועיין מה שכתבתי על זה לקמן סי' תמ"ז¹⁰³. וכיון שא"צ לבערו אלא משום חשש תקלה מה הפרש יש בין ז' של פסח ליום א'¹⁰⁴. וכבר השיגו בשו"ת חכם צבי סי' פ"ו, והלק על דין זה לגמרי¹⁰⁵, וכ"כ באל"י זוטא¹⁰⁶ שהגאון מהר"ש לא נהג בזה כהב"ח, וכמדומה שכן נוהגין עכשיו. ולכן לא העתקתי כלל דין זה כי שבו ועל העשה עדיף¹⁰⁷ במקום שיש מחלוקת בין אחרונים¹⁰⁸, ובפרט שהמחמירים אין בדבריהם טעם כלל להלל יום טוב על דבר שאין לו שורש כלל בדברי הגמרא והפוסקים. כי מ"ש הב"ח בזה¹⁰⁹ כבר חלקו עליו כל הבאים אחריו, עיין במ"א¹¹⁰ והכנס צבי באל"י זוטא דמה בכך כו'¹¹¹. ודברי המ"א בזה¹¹² תמוהין, וסותרין זה את זה ממ"ש בסי' תמ"ב (כמ"ש לעיל), ששם עיקר, שכן הסכמת האחרונים, עיין שם בחק יעקב¹¹³.

ומ"ש החק יעקב¹¹⁴ בזה הוא נגד תלמוד ערוך בע"ז דף ל"ב ע"א¹¹⁵, ע"ש בתוס'¹¹⁶, דכל היכא דליבית לאיסורי¹¹⁷ בעיניה לא מיתסר מיום רוצה בקיומו ע"י דבר אחר. ודווקא גדול לחלק בין בלוע בכלי לבלוע במאכל¹¹⁸. ומסוף סי' ת"נ אין ראייה, דהתם¹¹⁹ החמץ הוא בעין. ועיין במה שכתב שם¹²⁰. והחק יעקב אויל לשיטתו שבספרו מנחת יעקב כלל פ"ה ס"ק ט"ו, פירש דעת הטור בסוף

גמ' תוס' פ"ק דתחובות ו, א ר"ה מותר. מ"א רש"מ ב. וברלעיל סי' תמ"ג.

צייונים לקונטרס אחרון

מותר.
פ שיבערו בשביעי של פסח ע"י נכרי, שאם יקיימו אחר הפסח לא יבטל את חובת הביעור שבו.
פא סי' א, בשם הסכמת האחרונים, שגם בתערובת משהו לא נאסר אלא מחשש תקלה.
פב כאן סי' ו, שאחר שדהה טעמי הב"ח והמ"א כנ"ל, כתב: ולי נראה טעם הדבר פשוט כיון שתורו להיתרו ... א"כ הוי כרוצה בקיומו של איסור ביום הו', דאיסור לגבי חמץ כמבואר לקמן סוסי' תג. ושם בתור: אסור להסביר כלים לגוי בפסח שיבטל בהם חמץ מפני שרוצה בקיומו של איסור ע"י דבר אחר שלא יבקע הכלי.
פג שאף מאן דאסר רוצה בקיומו ע"י דבר אחר, מודה שמותר להשתמש בקנקנים שבלוע בהם אין נסך, כיון דליתיה לאיסוריה בעיניה.
פד סי' רהא, דמטעם זה התיר ר"ת להשיג דבר יבש בקצירות הבלועות מבשר בחלב או חמץ בפסח.

פה לענין זה (וראה לקמן סי' תמו סי"ג לענין מכירה לנכרי חוץ מדמי איסור שבו).
פו החמץ שהנכרי מבטל בפסח בכלים אלו.
פז ארז"ל: שכתבתי שם. והכוונה למי שסי"ב טעם האיסור (כביאור המ"א שם בדברי הטור), שע"י נהנה הישראל מהחמץ של הנכרי (ולא מטעם רוצה בקיומו, וראה לקו"ש ט"ז ע' 130 הערה 13).
פח שלפי זה אין איסור רוצה בקיומו אפילו בחמץ בעין, וראה גם לקמן סוף הקונטרס אחרון, ואפשר שהכוונה לקונטרס אחרון שבסימן ההוא, שלא הגיע לידנו.

סז סי' א, לענין תערובת מין במינו ולענין חמץ נוקשה.
סח סי' מו (לחלק בזה, כשעבר עליו הפסח, אם קונסים אותו).
סט ששנהם לא נאסרו אלא מדרבנן.
ע לענין מין במינו וחמץ נוקשה, ולענין תערובת משהו ביאר כן הראב"ן בתמים דעים סי' לג. הובא חכס צבי ללקמן.
עא עיף א (הטעם שרוקא בתערובת חמץ חיישנין לוקחין זו), ונבאר לעיל קו"א סי' א ד"ה א (אבל לענין בריכה על הביעור, ובסי' חבב קו"א סי' ט ד"ה ויזון) לענין עבר עליו הפסח אם קנסוה.
עב וכמו שביים א' סגי בכפיית כלו על התנגולה שצמחה בה חטה, כ"ה גם בדי' של פסח.
עג ופסק שיעפה עליו כלי עד מוצאי יו"ט ואז אוכל התבטל.
עד סי' ב, ובאל"ה רבה סי' ג חלק על המ"א מטעם האמור בחכם צבי שם.
עה להשתחו (ע"י כפיית כלו) עד אחר הפסח שיחזור להתירו, אבל לקמן סי' תמו סכ"ז ח' פסק, שרק באחרון של פסח יכול להשתחו, וראה עיונים בשו"ע ע' ג.
עז ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל מר.
עזו על לבעי התרנגול בשביעי של פסח, כרי שלא יתורו האיסור לתמורו.
עזא שחיא סברא רחוקה שיעשה איסור ויבעור ביו"ט משום שלא יתורו לתמורו.
עזב שיחזור לתמורו, הא דינא הכי בסי' תמו סי"א (שתערובת חמץ במשהו שעבר עליו הפסח

סופרים וביעור חמץ שלא ביטלו קודם הפסח הוא מן התורה שעובר עליו בכל יראה וכל ימצא מכל מקום החמץ העמידו דבריהם במקום עשה ולא תעשה¹⁰ שיש כח ביד החמץ וכל

קונטרס אחרון

סימן ת"נ¹¹, דסבירא ליה דחמץ שאוסר בהנאה במשהו אסור להיות רוצה בקיומו ע"י דבר אחר אפילו היכא דליחא לאיסורא בעיניה, מה שאין כן ביין¹² כו', והתוס'¹³ והמדרכי¹⁴ פרק אין מעמידין סבירא להו דחמץ אינו אוסר בהנאה במשהו כו'¹⁵, עד כאן תוכן דבריו. וכך ניים ושכ"ב כתבינו להני מילי, דמדינא דגמ'¹⁶ גם סתם יינן אוסר בהנאה במשהו¹⁷ ואפ"ה שרי¹⁸. ואם כוונתו דבסתם יינם מותר למכור לנכרי חוץ מדמי איסור¹⁹ מה שאין כן בחמץ²⁰, זה אינו, דגם ביין נסך מותר להיות רוצה בקיומו ע"י דבר אחר כשאין האיסור בעין, שהרי מותר ליתן שכר ושאר משקים בכלים הבלועים מיינ נסך²¹, ויין נסך אסור למכור לנכרי כשנתערב יין ביין²². וכשנתערב בשאינו מינו²³ אף בחמץ מותר היכא דליכא למינרו אטו מינו²⁴, כגון הבלוע בכלי דמיירי ביה הטור²⁵. עיין במה שכתב[תי] בס"י תמ"ז²⁶. ועיין²⁷ בחק יעקב סי' תמ"ז סקנ"ח בשם תרומת הדרשן²⁸ שכל שמותר להשהותו מותר ליהנות ממנו בפסח, וא"כ כלי חמץ שמותר להשהותם²⁹ מותר ג"כ למכורם³⁰, כמ"ש האלי' זוטא סוף ת"ע³¹ בשם האחרונים, וכך כתב הפרי חדש שם³². ובר מל כל דין אין הלשון שבמנחת יעקב משמע כלל הכי³³ ע"ש וצ"ע. גם מה שכתב דהמדרכי סבירא ליה דחמץ אינו אוסר בהנאה במשהו, כדעת הראב"ד³⁴ שברא"ש³⁵ וטור³⁶, הוא תמוה מאד, דבהדיא מסיק המדרכי בפרק כל שעה³⁷ דטפה החלווית³⁸ כו' אוסר כו' ע"ש, ואף ר' יחיאל מפרי"ש לא חלק

נג שו"ת מהר"ם מלובלין סי' כ ר"ה ועתה. ויא ריש ס"ב ב. פרי"ח ס"א.

ציונים לבגנפרם אחרון

ק ואף שלכאורה רואים שלענין מכירה חוץ מדמי איסור שבו חמץ גרע מיינ נסך, שהרי יין נסך מותר למכור חוץ מדמי איסור באינו מינו (כמבואר ברמ"א יו"ד סי' קל"ד ס"ה וש"ך שם ס"ק כג) ובחמץ בפסח אסור (מטעם שיתבאר לקמן סי' תמו קו"א א"ג).
קא כדלקמן בקו"א שם, שדוקא במקום שיש לגזור אטו מינו מחמירם בזה בחמץ בפסח.
קב וא"כ אין להחמיר לענין להשתמש בקדרות של חמץ יותר מקנגנים של יין נסך.
קג קו"א ס"ק ג, ובג"ל.
קד ובאמת אפילו נאמר שלענין מכירה לגבי חוץ מדמי איסור שבו גרע חמץ מיינ נסך, מ"מ לענין בליים של חמץ בודאי אין איסור מכירה לנכרי חוץ מדמי איסור שבו, כמבואר בחק יעקב כו'.
קה סי' קיג, ובדלעיל סי' תמב סכ"ד.
קי כדלקמן סי' תמו ס"א.
קכ כדלקמן סי' תמו ס"ג. וכן הוכיח בקו"א לקמן שם.
קכ"א ס"ק ו.
קכ"ב סעיף ז ד"ה גם מ"ש.
קי שטעם האיסור להשתמש בכלים הוא מחמת האיסור למכור חוץ מדמי איסור שבהם, אלא מטעם שתערובת משהו אסור בהנאה בפסח.
קי"א ע"ז ע"ד, א ד"ה. אלא איסור משהו פ"ב.
קכ ע"ז פ"ה סי' ל.
קכ"א רס"י תמו.
קכ"ב רמז תקט.
קכ"ג שפכי החטה שנתבשלה בתרגולת היא חמץ ואוסרת למכור חתרגולת בפסח. כדלקמן סי' תמו ס"ב וקו"א שם ס"ק ב.

פח אחר שכתב בעצמו החילוק הג"ל (רשאני השכרת הכלי לנכרי לבלע בו חמץ שהוא בעין) הביא את טעם הבי' שבטור שם: ועוד כיון שהכלי עצמו אסור בהנאה אסור להשכירו לכתחלה (אף שהטעם שבכלי אינו בעין).
פט קנגני יין דשרו להשתמש בהם (בגמ' ע"ז לב, א) מיירי (לדעת הטור) בסתם יינם דוקא.
צ ר"ת בתוס' שם ס"ד"ה הוא, שהחיר להשתמש בקדרות שבלוע בהם בשר בחלב או חמץ בפסח.
צא שם רמז תתכ.
צב ולכן דינם כסתם יינם שמותר להשתמש בקנגנים שלהם.
צג משא"כ בזמן הזה (רא"ה ר"י בתוס' ע"ז עג, א ד"ה יין, רמ"א יו"ד סי' קל"ד ס"ב).
צד תוספתא ע"ז פ"ח ה"ב. טור (בשם המפרשים, דלא כר"ת שם) וש"ע שם.
צה להשתמש בקנגנים שלהם, ולמה יגרעו קדרות חמץ בפסח.
צו רשב"ג במשנה ע"ז ע"ד, א לפירוש רב נתמן שם (שהלכה כוותיה בסתם יינם שנתערב ביין), וסבירא ליה להחיי' מטעמם זה מותר להשתמש אף בקנגנים שלהם.
צז כדלקמן סי' תמו ס"א"ב, ונתבאר בקו"א שם סי' ב. ודלעיל סי' תמב קו"א ס"ק ב, ששאר איסורים ליין נסך מדמינן להו. ולכן סבירא ליה להטור שאסור להשתמש בקדרות הבלוע בחמץ.
צח ע"ז לג, ב. טור וש"ע יו"ד סי' קל"ד ס"ד.
צט כדלעיל מרב נתמן ע"ז ע"ד, א. אלא ודאי מכירת תערובת יין נסך חוץ מדמי איסור שבו גרע מהשתמשות בקנגנים שלהם, וא"כ יש להתיר להשתמש אף בקדרות של חמץ.

הלכות פסח תמו

ססה

לעקור דבר מן התורה כשבש ואל תעשה¹⁰¹ כלומר שאינו עובר מצות התורה בידים אלא הוא יושב ובטל והוא מתבטלת מאליה¹⁰² (ג) ואפילו לשרפה במקומה אסור¹⁰³ אע"פ שאינו

קונטרס אחרון

עליו בזה אלא דלא סבידא ליה דטפה להלוהית¹⁰⁴ כו'. ובר מן כל דין פ"ק קשה לחלק בין זה לדורון שבס"י המ"ח פ"ח. עיין במה שכתבתי סוסי"ג ת"ג פ"ט:

(ג) ואפילו לשרפה כמקומה כו' הנה המגן אברהם¹⁰⁵ כתב שני טעמים. אחד בשם מהר"ם לובלין ס"א משום דעצים ק"כב אין תורת כלי עליהם אפילו ביום טוב, והיינו כדעת הר"ן בפרק ד' דביצה ק"כג שהביא הבית יוסף סימן תק"כ פ"ג, אבל התוספות ס"ב והרא"ש ס"ב חולקין על זה, וכן פסק הטור ס"ב וריש"ל ס"ב וט"ז ק"כט דיש תורת כלי על עצים ביום טוב ומוחר לטלטלן, כדן כלים שמלאכהן להחרת שמוחר לטלטלן אפי' לצורך דבר שאינו ניטל¹⁰⁶. טעם ה"ב כתב בשם הח"מ פ"א, וכך כתב הפרי חדש ק"כ, דאין כאן צורך היום ולא הנאת הגוף, ואע"ג דאיכא מצוה אין זה כלום, ומידי דהוה אשויפת קדשים ביו"ט ע"ש, וסיים הפרי חדש כמ"ש הר"ן בפרק קמא דביצה פ"ג ע"ש. וכל זה אינו עולה יפה להלכה לדידן הנמשכין אחר פסקי הש"ע דפסק בס"י תקי"ו פ"ד דלא כהר"ן, אלא כהרא"ש פ"ה ורי"ז פ"ז, דלצורך מצוה הוה כהנאת הגוף כמ"ש הטור בס"י תקי"ח פ"ד. ולפי זה פ"ה שריפת קדשים ביו"ט היינו טעמא דלא דחי משום דאפשר לשרפן במוצאי יום טוב פ"ט, כדפריש"י בשבת דף כ"ד פ"ג, וה"ה למילה שלא בזמנה פ"ה, דאע"ג דאיכא למימר בה מתוך שהותרה כהורה לצורך אכילה, דהיינו שחיטה, הותרה נמי לצורך מצוה, כדאמרין בפרק קמא דכתובות פ"ג גבי בעילת מצוה, אפ"ה לא דחי, משום דאפשר לקיים המצוה למחר כדפריש"י שם פ"ה. ואיכ"כ כ"ש וק"ו היכא דאפשר לקיים המצוה בו ביום בלא חילול יום טוב, כגון להשליך החמץ לנהר, דלא

מד נזרדא יבמות צ, סע"א. וברע"ל סי' קכב סי' ג' וש"ג. מה רש"י שם ר"ה שב. וראה גם לעיל סי' תמד פ"ג.

מו אחרות חיים הל' חמץ וצוה סכ"ח. וה"א ס"א.

ציונים לקונטרס אחרון

קכט סי' תקב ס"ק ד. דעה ה"ב דלקמן שם ס"ח.
קל כדלעיל סי' רעז ס"ח. סי' שח סע"ב וסע"ח.
וראה שו"ת בית אב חלק חיי אברהם סי' סד ארת ב.
קלא ס"ג ה"ח.
קלב סע"ף א.
קלג (ג, ב) ר"ה ודאמרין, בשם הרמב"ן (שבת קלט, א ד"ה ואמ"ר).
קלד סע"ף א. מ"א שם ס"ד. לקמן שם ס"ג, וסי' תצט ס"ג.
קלה ביצה פ"ק סי' ה. שו"ת כ"ל כ"ב סי' ב.
קלו רבינו יואל הלוי, הובא בתשכ"ז סי' תתח. טור סי' תקנז.
קלז כסי' תקכו נראה שפסק כהרא"ש ורבינו יואל הלוי, ובסי' תקיח מבואר הטעם: אפילו אינה לצרכו אלא לצורך מצוה.
קלח אחרי שביאר דלא קיייל כ"ב הטעמים שבמ"א, בא לבאר שקיייל כטעם האמור כאן בפנינו.
קלט ראה לקמן סי' תנו ס"י דה.
קמ ס"ד"ה לברו (לענין מילה ושריפת קדשים): דמצוה שאין זמנה קבוע ויכול לעשותה למחר אינה דוחה יום טוב, והוא הדין לשריפת קדשים טמאים.
קמא ראה לעיל סי' שלא ס"ד. סי' רמח קו"א סוף ס"ק א.
קמב ז, א.
קמג ונתבאר לקמן סי' תצה קו"א ס"ק ג.

קטז דלא מיקרי ממשות חמץ רק טעם (אחרי שמוציאים החטה), ולכן מותר למכור התרנגולת (דעה הא' דלקמן שם ס"א, ונתבאר בקו"א שם).
קז אפילו לדעת הטור שאוסר להשכיר כלים של חמץ בפסח, בורא' יודה שאין איסור רוצה בקיומו כשמשמה תערובת משהו (בשביעי של פסח).
קח לדעת לקמן שם ס"ג, כשהנכרי מביא לישראל דורון של חמץ, שאין בוה איסור רוצה בקיומו של חמץ הנכרי, אלא כשנכרי, ומטעם שעני"ז הוא נקנה לו. ומכ"ש בתערובת חמץ שאינו בעין, שאין בוה איסור רוצה בקיומו.
קט ס"ב, באיסור השכרת הכלי הנכרי (לא מטעם רוצה בקיומו, אלא מטעם שגיגע הנאה מזה להישאר) ואפשר להכונה לקונטרס אחרון לסימן זה, שלא הגיע לדידן.
קס ס"ק ג.
קכא סי' כ' ד"ה ומה שכתבת.
קכב אפילו כשניתנו להסקה, ובוה אמרין שאינו ניטל אלא להסקת דבר הניטל ולא לדבר האסור כמו חמץ.
קכג (וח, רע"ב).
קכד דעה הא' דלקמן שם ס"ח.
קכה לג, א ד"ה והלכתא.
קכו ביצה פ"ד סי' יב.
קכז סי' תקב.
קכח ים של שלמה ביצה פ"ד סי' טו.

מטלטלו¹⁰¹ ומלאכת השריפה הותרה לצורך אכילה אין אומרים שמתוך שהותרה לצורך אכילה הותרה לצורך מצוה כיון שמן התורה אפשר לקיים המצוה בלא חילול יו"ט¹⁰² דהיינו שישלינו לנהר או לבית הכסא ושרי מטלטלו המוקצה אינו אסור אלא מרבי סופרים וכן יכול מן התורה לפרר ולזרות לרוח¹⁰³ ולא אמרו שהזורה הוא מאבות מלאכות אלא בזרה תבואה כדי להפריש ממנה את המזין שהוא בורר (אוכל מתוך הפסולת) (פסולת מתוך האוכל¹⁰⁴) אבל בשורה כל האוכל לרוח אין כאן איסור מן התורה ולפיכך אסור לשרוף החמץ ביו"ט מן התורה ואי אפשר להכמים להחזיר דבר האסור מן התורה¹⁰⁵ אלא כופה עליו כלי עד הערב ועל שהייה זו שמשנה את החמץ עד הערב אינו עובר בכל יראה ובל ימצא כיון שהוא רוצה לבערו אלא שהכמים מונעים אותו הרי הוא אנוס ולא הזוהרה תורה כל יראה ובל ימצא אלא למי שיש בידו לבער¹⁰⁶:

קונטרס אחרון

דחינן יום טוב¹⁰⁷. דהא¹⁰⁸ אי לא הוי יום טוב עשה ולא תעשה¹⁰⁹, ולא הוי ליה קרא למעט שריפת קדשים¹¹⁰, הוי אמנא דאחי עשה דשריפת קדשים ודחי לא תעשה דיו"ט¹¹¹, אף דאפשר לקיים המצוה במוצאי יום טוב, וכל מקום שאתה מוצא עשה ולית אם אתה יכול לקיים שתייהן מוטב כיו¹¹², ומדאורייתא קאמר¹¹³, כדמשמע בתוס', פסחים דף מ"ד¹¹⁴, דלא כמ"ש התוס' במנחות דף מ' ק"ג, אלא כמ"ש הטור ובי"ב בהלכות ציצית סי' י"א ק"ג, ע"ש דהכי קייל, וע"כ צ"ל דהא דס"ד דשריפת קדשים דחי יו"ט היינו כמ"ש הרשב"א שם בחידושי¹¹⁵ בשם הרמב"ן ק"ה ז"ל, דכל שלא אפשר לקיים המצוה בו כיום אין זה נקרא אפשר לקיים שתייהן ע"ש, ואפילו הכי למסקנא דיו"ט עשה ול"ת אין מצוה זו דוחה יו"ט אף דאיכא למימר מתוך, וכל שכן היכא דאפשר לקיים המצוה בו ביום בלא חילול, דאף לאמי דהוה ס"ד לא מחללינן, פשיטא דלמסקנא לא מחללינן אף דאיכא למימר מתוך¹¹⁶, ואף דעכשיו דאסורו חכמים לטלטלו להטילו לנהר הוה ליה למשרי לשרפו, מ"מ אין כת ביד החכמים להחזיר דבר אסור מן התורה בקום עשה.

ועיין ק"ה במה שכתבנתי¹¹⁷ בס"י שיש דמפרד זוורה לרוח אינו חייב מן התורה¹¹⁸ לפום גמרא דילן בשבת (דף ע"ג) היינו זוורה היינו בורר כו' וכך כתב הרמב"ם בפרק כ"ה ק"ט מהלכות שבת:

ק"א סוף ס"ק ג, שכן נראה רעת התלמוד דילן והרמב"ם. ודעה ה"ב' מנרת לקמן ס"ו בה"ה. וראה לעיל סי' שיש ככ"ט ע"ג.

נ ראה מ"מ ועינים. הע"ב תתלך ע' 52.

נא ראה ק"א סוף ס"ק ג, דהיינו שאף עכשיו שאסוריהו חכמים, מ"מ לא שיינן ליה לשרפו.

נב כ"ט שם. ומ"א ריש ס"ק ב.

מז ראה לקמן סי' תקט ק"א ס"ק ג.

מח ראה קונטרס אחרון ס"ק ג. מרוע כתב מעט זה וקא, שהוא דחברי הכל. וראה אריז צבי סי' סו ר"ה והנה מתחלה, ומדורישו לכתב י"ב, א ר"ה וי"ל בה. ראשית כבורם (בה, ד ר"ה ע' דוגמה). כיום תורה יח ע"כ.

מט דוחה פ"ה (מג, ב) ר"ה י"ד. ב"ח סי' תמד ס"ג ר"ה תשובה להראש (ובאן ר"ה לשון הרמב"ם). וראה

צינונים לקונטרס אחרון

קנו שהרי אומרים עשה וזחה לית — אף שאפשר לקיים שניהם למחר (משאי"כ כשיכול לקיים היום), אבל אין אומרים מתוך — כשיכול לקיים המצוה למחר (וכל שכן כשיכול לקיים היום). קנו בא להוכיח כמ"ש בפנים, שלא אמרו שהזורה הוא מאבות מלאכות כו'. קנח ראה לעיל שם סכ"ט, במ"ד שתיים משום זוה (כדעת יש אומרים דלקמן ס"ו בה"ה). וראה כדי השלחן סי' קמו ס"ק ג.

קנט אצ"ל: פ"ח הי"א: שהזורה והבורר והמקרי דומין עניניהם זה לזה (נראה מכך שאינו חייב אלא כשמפריש ממנה המזין).

קמד כמבואר כאן בפנים.

קמז כא להוכיח שאפשר לקיים בו כיום עדיף מאפשר לקיים במוצאי יום טוב.

קמו כטעמיה של רב אשי שבת כד, סע"ב.

קמז כטעמיהו של חזקיה ואביי שם.

קמח כשאלת הגמ' ורש"י שם ד"ה מנהני מילי.

קמט שבת קל"ג, א.

קנ ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל נז.

קנא ע"כ ד"ה אחרישה.

קנב ע"כ ד"ה כיון.

קנג ד"ה ועתה שאין לנו.

קנד ד"ה דא אביעי.

קנה שם ד"ה מנא הני מילי.

הלכות פסח תמו

קסז

ז ולענין הלכה במקום שנוהגין כסברא הראשונה אין למחות בידם אבל במקום שאין מנהג יש להחמיר כסברא האחרונה.¹¹

ומכל מקום יכול לומר לנכרי שישליכנה לנהר או לבית הכסא¹² ואפילו בשבת יכול לומר כן רק שלא יעבורנה במקום שאסור למלטל מן התורה ואפילו נתחמצה קורם שביטל המצו ב"ד שאינו עובר עליו מן התורה¹³ מכל מקום מדברי סופרים מצוה לבערה וכבר נתבאר בס' ש"י¹⁴ שכל דבר שאסור לעשותו בשבת מדברי סופרים מותר לנכרי לעשותו אם יש בו צורך מצוה*.

כמה דברים אמורים ביו"ט ראשון שהוא מן התורה אבל ביו"ט שני של גלויות¹⁵ שאינו אלא מדברי סופרים יש לסמוך על סברא הראשונה כשנתחמצה בתוך הפסח¹⁶ ויש בה כוית¹⁷ שעובר בכל יראה ובל ימצא מן התורה ומכל מקום אם אפשר לו להשליכה לבית הכסא או לנהר לא ישרפנה ולא יורנה לרוח כדי למעט בחילול יו"ט¹⁸ וכן אם אפשר על ידו נכרי לא יעשה על ידי ישראל¹⁹.

וכשהוא מבכר על ידי נכרי לא יכרך כיון שהוא בעצמו אינו מקיים המצוה²⁰ ועכשיו אין נוהגין לבער על ידי נכרי אפילו לומר לו להשליכו לנהר ואפילו ביו"ט שני של גלויות לפי שהיששירן לסכנה שלא יאמר הנכרי כשפים הוא עושה לי²¹:

ז גגו של נכרי שהיה סמוך לגגו של ישראל ונתגלגל החמץ מגגו של נכרי לגגו של ישראל אם הוא חול המועד או ערב פסח משעה ששית ואילך הרי זה דוחפו בקנה²² לגגו של נכרי או לרשות הרבים גזרה שמא יבא לאכול ממנו כשעלה על גגו להשתמש שם אבל לא יטלמלנו כידיו להחזירו לגגו של נכרי כדי שיהיה לו חיבת על ידי החיפת הקנה ולא ישכח על איסור חמץ ולא יבא לאכול ממנו עבשיו כשעה שמחזירו לגגו של נכרי²³ וממעת זה אסור ליגע בחמץ של נכרי כל ימי הפסח²⁴ אבל מותר ליגע בחמץ של ישראל

סג שירי נסת הנרולה הגה"מ אות א (ד"ה ויראה לי).
סד ח"י סוף ס"ק ה.
טד משא"כ פחות מכזו, צריך כפיות כלי כדי לשורפה בחול המועד (מדרכי דמו תקלו, בשם ר"י) לפרוש שו"ת דבם גבי סי' פו ד"ה זמור, ח"י סי' תמו ס"ק א, רמירי בחמה (עצמה). וכה"ל לעיל סי' תנד סוף ס"ט.
טז אבל ראה לקמן סי' תמו סוף סכ"ח, שעשה לה כמשפט שנתבאר כאן. וראה ענינים בשוע"ר ע' ג.
טז ח"י ס"ק ה. ח"י שם. וכה"ל לעיל סי' (לדעה הא').
טז ח"י שם.
טז ח"י בירד טו (קוב סי' י). ונתבאר לעיל סי' רסג ק"א ס"ק ג (ד"ה ואין).
טז ח"י ס"ק ב ס"ה ג"ל. וברע"ל סי' תג סכ"ב.
טז ירושלמי פ"ב ה"ב. הובא בהנהגות מיימוניות (קושטא) ריש פ"ד, כשם רבנו שמחה. שו"ת הריב"ש סי' תא בשם הר"ן ג'את. שו"ע ס"ג.
ע הנהגות מיימוניות שם. תרומת הדשן סי' קלד. ח"י ז' ומ"א ס"ק ה.
עא ריב"ש שם. וראה לקמן סי' תג סכ"ה. סי' תריא ס"ט.

גג כ"ח (אוצ"ל: ר"ב, ואולי ש"ך לכאן הציון הרקמן; שו"ת מרד"ם לובלין מוס"פ ט). וז"א ס"ק ב ד"ה כתב הב"ח. ח"י סוף ס"ק ג.
נד ח"י ס"ק ב ד"ה ובש"ה. רמז דובלין [אפשר ש"ך לציון הקדום, וברע"ל]. שו"ת ריש מפתח פסחים (קנא, א) ד"ה ערב.
נה שו"ת שם.
נו סוף יב.
נז ח"י ס"ק ב ד"ה ג"ל.
נח יתשלטנו שבת פ"ז ה"ב (בג, סע"א). אור ירוק סי' נג. מהר"ל הל' שבת (אות, כו ע' רפו). רמ"א סי' שש ס"ה.
נט סוף כג.
ס כדלקמן סי' תקפו סכ"ד. וראה ג"ל לעיל סי' שו ס"ה (פ"ב וסכ"ד).
סא סוף ז (ש"ך ב"ה מובטח על דעת המתירים אמירה לנכרי במקום מצוה).
סב ארוחת חיים הל' חמץ מוצה סכ"ח. שו"ע ס"ב.

בשעה שמתעסק לבערו מן העולם בערב פסח או בחול המועד ואין לחוש שמא ישכח ויאכלנה כיון שכל עצמו אינו מתעסק בו אלא כדי לבערו מן העולם היאך ישכח ויאכלנה^{טז}.
ואם מצא כשבת או ביום טוב חמצו של נכרי שנתגלגל לגגו לא ידחפנו בקנה שהרי מטלמל מוקצה שאסור לטלמל מוקצה^{טז} אפילו על ידי דבר אחר^{טז} כמו שנתבאר בס' שו"א^{טז} אלא יבפה עליו כלי עד הערב^{טז} ואז ידחפנו בקנה לגגו של נכרי או לרשות הריבם:

ח מצא פת בביתו בפסח^{טז} ואינו יודע אם חמץ או מצה הרי הוא מותר אפילו באכילה שבוודאי מצה היא^{טז} שהרי ברק כל הבית קודם הפסח ובעוד כל החמץ שהיה בו^{טז} ואפילו מצא פת זו בגומא או בחור אין חוששין שמא לא ראה אותה כשעת הברקה שמן הסתם ברק כרינו בחורין ובסדקים^{טז} כמו שנתבאר בס' תל"צ^{טז} ע"ש כמו דברים אמורים כשהגומא היא מגולה שבוודאי ראה אותה כשברק ומן הסתם ברק בתוכה אבל אם מצא פת בגומא שאינו נראית לכל כגון שמצא בחריץ שבשולי התיבה והוא מכוסה בקרשי שולי התיבה ואין נראה לכל שיש שם חריץ יש לחוש שמא פת זו היא חמץ^{טז} והייב לבערו מן העולם מיד.

ואפילו מצא פת באמצע הבית אלא שהיא מעופשת אם היא בענין שאי אפשר לה להתעפש משנכנס הפסח (או משעה שאפה מצות כומן הזה שאופין קודם הפסח) הרי ניכר הרבה שבוודאי היא של חמץ והייב לבערה מיד אבל אם עברו כל כך מימי הפסח (או משעה שאפה המצות) בענין שיש לתלות שנתעפשה בשהייתה משנכנס הפסח (או משעה שאפה המצות) עד עתה תולין להקל ומותרת אפילו באכילה^{טז} כיון שברק את הבית קודם הפסח^{טז} ואם נוהגין באותו בית לאפות בפסח פת חמה בכל יום תולין להקל אפילו אם פת זו שמצא היא מעופשת הרבה שאנו אמורים פת חמה אפה בכל יום ויום והינה פת החמה על פת זו שמצא ולכך הרבחה להתעפש^{טז}:

תלמו דין תערובות חמץ בתוך הפסח וכו' ס"ג סעיפים:

א אף על פ"א שכל איסורין שבתורה שנתערבו אינן איסורין תערובתן אלא כדי ליתן מעם בתערובות^{טז} דהיינו עד ששיים^{טז} אבל חמץ שנתערב בתוך הפסח^{טז} דהיינו מליא

עב גמרא יא, א. תרומת הרשן שם. מ"א שם. וראה גם לעיל ס' תלה ס"ב. ס' תנה ס"ג. לקמן ס' תנא

ס"ג.
עג ריב"ש שם. ור"א ס"ג.

עד מ"א ס"ג ו.
עה סניף יד. וראה גם לעיל ס' תנה ס"ג וש"נ.

עו וירושלמי שם. ריב"ש שם. שו"ע שם. וברלעיל רש

עז ואם מצא בביתו לאחר הפסח נתבאר לקמן ס' תמה ס"ג.

עח גמרא דף ד, א. מור וש"ע ס"ד.

עט רש"י שם מ"ה בדר הבית. מ"א ס"ג ו.

פ ד"א שם. ס"ח ס"ג.

פא סניף א וס"ח.

פב תוס' נדה נג, ב ד"ה בגומא. מ"א שם.

פג גמרא שם. מור וש"ע שם.
פד רש"י שם ד"ה א. הכי.
פה גמרא שם. מור וש"ע שם.

סימן תמוז

א בקובץ ידיל תורה (ג) חוב' י (ראה מבוא שם) הפסח תעלמי כתיב הרה"ק מהר"ל של סימן ה', באיזה שניו לשון ובחוספת מי"מ וציונים. כן נרפס כתיב כמה מהנהרותו בהע"ב תתלה על' 117. עיקרי השתיים וכן הב"מ וציונים יעתיקו לקמן בשוה"ל (באותיות מנהגות, כשאר דב"מ שכתפוס ראשון).

ב רבי יוחנן ורש לקח כמ, ב. מור וש"ע ויד' ס' צח ס"א.

ג רבא תולין צנ, רע"ב. מור וש"ע שם.

ד רבא ל, רע"א. מור וש"ע ס"א.